

EIDSIVATING LAGMANNSRETT

Årsmelding
2018

Norges lagdømmer

Innhold

Historie	4
Ankedomstol for tingretter og jordskifteretter.....	4
Lokalisering.....	5
Økonomi	6
Ansatte.....	6
Dommere:	7
Utreder:.....	7
Administrasjon:	7
Rettsbetjenter:	7
Rettsbetjent – hva er det?.....	8
Saksavviklingen.....	8
Saksbehandlingstid	9
Restanser.....	10
Litt om behandlingen av straffesaker i lagmannsretten.....	11
Avvikling av juryordningen.....	14
Noen straffesaker fra året 2018	16
Anke over kjennelse/beslutning.....	17
Litt om behandlingen av sivile saker i lagmannsretten	18
Hva slags sivile ankesaker behandler lagmannsretten?.....	19
Noen sivile saker fra året 2018.....	19
Anker til Høyesterett	22

Eidsivating lagmannsrett – med hovedsete på Hamar – er en av landets seks lagmannsretter. Lagdømmet omfatter fylkene Hedmark og Oppland (unntatt Jevnaker) og 13 kommuner i Akershus, alle på Romerike. Det bor 680 000 mennesker i embetskretsen.

Eidsivating lagmannsrett ønsker med årsmeldingen for 2018 å gi en kort presentasjon av domstolen og hva den har arbeidet med det siste året. Målgruppen er i første rekke det alminnelige publikum, men også meddommere, parter, vitner, skole-klasser og andre som kommer i kontakt med oss.

Lagmannsretten har egen hjemmeside under portalen www.domstol.no/eidsivating

Historie

Eidsivating lagmannsrett har en litt annen historie enn de andre lagmannsrettene i Norge.

Lagmannsrettene, slik vi kjenner dem i dag, ble organisert i forbindelse med straffeprosess-reformen i 1887 da juryordningen ble innført. Landet ble inndelt i seks lagdømmer. I tiden etter ble det foretatt flere endringer i lagdømmeinndelingen, og fra 1936 var det fem lagmannsretter: Eidsivating med sete i Oslo, Gulating med sete i Bergen, Frostating med sete i Trondheim, Agder med sete i Skien og Hålogaland med sete i Tromsø.

Da det i 1995 ble foretatt større endringer i straffeprosessen – omtalt som "toinstansreformen" – ble tidligere Eidsivating lagdømme delt i to: Borgarting og Eidsivating. Det er Borgarting – med sete i Oslo – som formelt er fortsettelsen av gamle Eidsivating, mens Eidsivating ble navnet på den nyopprettede lagmannsretten, lagt til Hamar.

Både Borgarting og Eidsivating lagmannsrett fikk navn etter de gamle lagtingene i middelalderen. Det gamle Eidsivatinget var knyttet til Mjøsa. På Magnus Lagabøters tid, ca. 1274, ble Eidsivatinget holdt på Eidsvoll og omfattet i stor grad samme område som dagens Eidsivating lagdømme. Navnet Borgarting er tatt fra det gamle lagtinget for området rundt Oslofjorden som hadde tingsted ved Sarpsborg.

Ankedomstol for tingretter og jordskifteretter

Lagmannsretten er først og fremst en *ankedomstol*. Det vil si at nesten alle de sakene lagmannsretten behandler, først er behandlet i tingretten eller i jordskifteretten. Saken er så anket til lagmannsretten av den parten som mener avgjørelsen i *førsteinstansdomstolen* er uriktig. Ankene kan gjelde tre ulike forhold:

- 1) saksbehandlingen – saken ankes fordi en part mener at det er begått feil under saksbehandlingen, f.eks. fordi en dommer i tingretten har vært inhabil, eller at saken ble avgjort uten at parten fikk komme tilstrekkelig til ordet,
- 2) bevisvurderingen – saken ankes fordi en part mener tingretten har lagt feil faktum til grunn,
- 3) rettsanvendelsen – saken ankes fordi en part mener førsteinstansen har misforstått den lovbestemmelsen som regulerer det aktuelle forholdet.

Ofte kan en anke være begrunnet med flere forhold, f.eks. både feil bevisbedømmelse og feil rettsanvendelse.

I trygdesaker er lagmannsretten førsteinstans. Det er saker der en part har fått avslag på en klage i Trygderetten, f.eks. på en søknad om uføretrygd eller yrkesskadedekning som NAV har avslått. Da kan parten reise sak for lagmannsretten.

Det er 10 tingretter i vårt lagdømme:

- Hedmarken tingrett
- Glåmdal tingrett
- Sør-Østerdal tingrett
- Nord-Østerdal tingrett
- Sør-Gudbrandsdal tingrett
- Nord-Gudbrandsdal tingrett
- Gjøvik tingrett
- Valdres tingrett
- Øvre Romerike tingrett
- Nedre Romerike tingrett.

I tillegg til anker fra tingrettene, er lagmannsretten ankeinstans for avgjørelser truffet av jordskifteretten. Det er 7 jordskifteretter i vårt område:

- Akershus og Oslo jordskifterett
- Glåmdal jordskifterett
- Hedemarken og Sør-Østerdal jord-skifterett
- Nord-Østerdal jordskifterett
- Nord-Gudbrandsdal jordskifterett
- Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal jordskifterett
- Valdres jordskifterett

Jordskifteretten er en *særdomstol* som behandler saker som gjelder rettigheter og bruk av fast eiendom, herunder særlig spørsmålet om bedre arronderede eiendommer ved ombytte av arealer mellom naboeiendommer. Et annet viktig område for jordskifteretten er utarbeidelse av regler for bruk av fellesressurser, som en privat veg med mange oppsittere, eller oppløsning av et sameie.

Lokalisering

Lagmannsrettens hovedkontor er i Hamar tinghus. Besøksadressen er Østre gate 41. Tinghuset ligger sentralt plassert i Hamar sentrum.

Lagmannsretten deler tinghuset med Hedmarken tingrett. I tinghuset er det 9 rettssaler som er delt mellom tingretten og lagmannsretten. Rettssalkapasiteten i tinghuset er tilfredsstillende.

Lagmannsretten har også egne lokaler på Eidsvoll; i gamle Eidsvoll stasjonsbygning. Her er det bl.a. rettssaler, kontor og møterom. Det er primært ankeforhandlinger i saker fra Romerike som blir behandlet der.

Lagmannsretten har videre tilgang til en rettssal i Lillehammer tinghus. Straffesaker med meddommere, der saken kommer fra en av domstolene i Oppland, blir gjerne behandlet der. Lagmannsretten disponerer dessuten en rettssal i Gjøvik tinghus.

Rettsforhandlingene kan også bli holdt andre steder i lagdømmet hvis det er hensiktsmessig, f.eks. på grunn av behov for befarings.

Lagmannsrettens hus, Eidsvoll

Økonomi

Eidsivating lagmannsrett hadde i 2018 et budsjett på 29,3 millioner kroner. Den desidert største utgiftsposten, om lag 27,3 millioner, er personalkostnader. Resterende gikk med til investeringer og andre driftskostnader.

Eidsivating lagmannsrett er tillagt administrasjonen av Hamar tinghus og Lagmannsrettens hus på Eidsvoll. Til driften av disse ble det i 2018 bevilget til sammen 11,7 millioner kroner.

Ansatte

Eidsivating lagmannsrett hadde ved utgangen av 2018 i alt 25,4 årsverk. Dette er fordelt på én førstelagmann, én lagmann, 12 faste lagdommere, én jordskiftelagdommer, én utreder, én administrasjonssjef og 8,4 saksbehandlerstillinger.

I 2018 var det tre nyansettelser i lagmannsretten. Cathrine Fossen tiltrådte som konstituert lagdommer i april, Marte Skjeggstad ble fast ansatt som førstekonsulent i mai, og Ola Rambjør Heide tiltrådte som fast utnevnt lagdommer i august.

Dommere:

I 2018 hadde domstolen følgende ansatte:

➤ førstelagmann Sverre Nyhus	➤ lagdommer Johannes Høy
➤ lagmann Torolv Groseth (permisjon)	➤ lagdommer Terje Hoffmann
➤ kst. lagmann Nina Sollie	➤ lagdommer Dagny Raa
➤ lagdommer Fritz Ingar Borgenholt	➤ lagdommer Randi Egge
➤ lagdommer Ørnulf Rønnebak	➤ lagdommer Bjørn Olav Aspelund
➤ lagdommer Bjørn Eirik Hansen	➤ Jordskiftelagdommer Ranveig Finnanger
➤ lagdommer Kjersti Lund	➤ lagdommer Ola Rambjør Heide (tiltrådt)
➤ lagdommer Bodil Thorp Myhre	➤ kst. lagdommer Cathrine Fossen (tiltrådt)

Følgende har – for en kortere eller lengre periode – vært ekstraordinære lagdommere i Eidsivating lagmannsrett i 2018:

➤ lagdommer Inger Marie Dons Jensen	➤ tingrettsdommer Reidar Otto Weng
➤ lagdommer Reidar Vigen	➤ førstemanuensis Harald Thoresen
➤ sorenskriver Einar Thomesen	➤ tingrettsdommer Åge Karlsen
➤ sorenskriver Ståle Hovden	➤ tingrettsdommer Petter Jean Johnsen

Utreder:

- senioringeniør Jan Erik Bustnes

Administrasjon:

➤ administrasjonssjef Jan Ferger	➤ rådgiver Anne-Signe Schriwer
➤ rådgiver Anne-Carine Skarstad Hagen	➤ førstekonsulent Tone Skaugen
➤ rådgiver Unni Svanheim	➤ førstekonsulent Orlaug Kjærland (fratrådt)
➤ rådgiver Kristin Habberstad	➤ rådgiver Astrid Leidal Vold
➤ førstekonsulent Inger Elise Myrvold	➤ førstekonsulent Marit Einang
	➤ førstekonsulent Marte Skjeggstad

Rettsbetjenter:

- Hans Glorvigen
- Kåre Egil Roko
- Helge Andreas Larsen
- Erland Arstad
- Ove Einar Enge

Rettsbetjent – hva er det?

Rettsbetjent Erland Arstad.

Rettsbetjenten er den av rettens representanter som aktørene i rettssalen – særlig meddommere og vitner – først kommer i kontakt med.

Rettsbetjenten klargjør, veileder og bidrar til at alle parter finner seg til rette, og kommer på rett plass. Han er også kontaktperson mellom dommerne og alle andre aktører, og håndterer praktiske problemer som måtte oppstå.

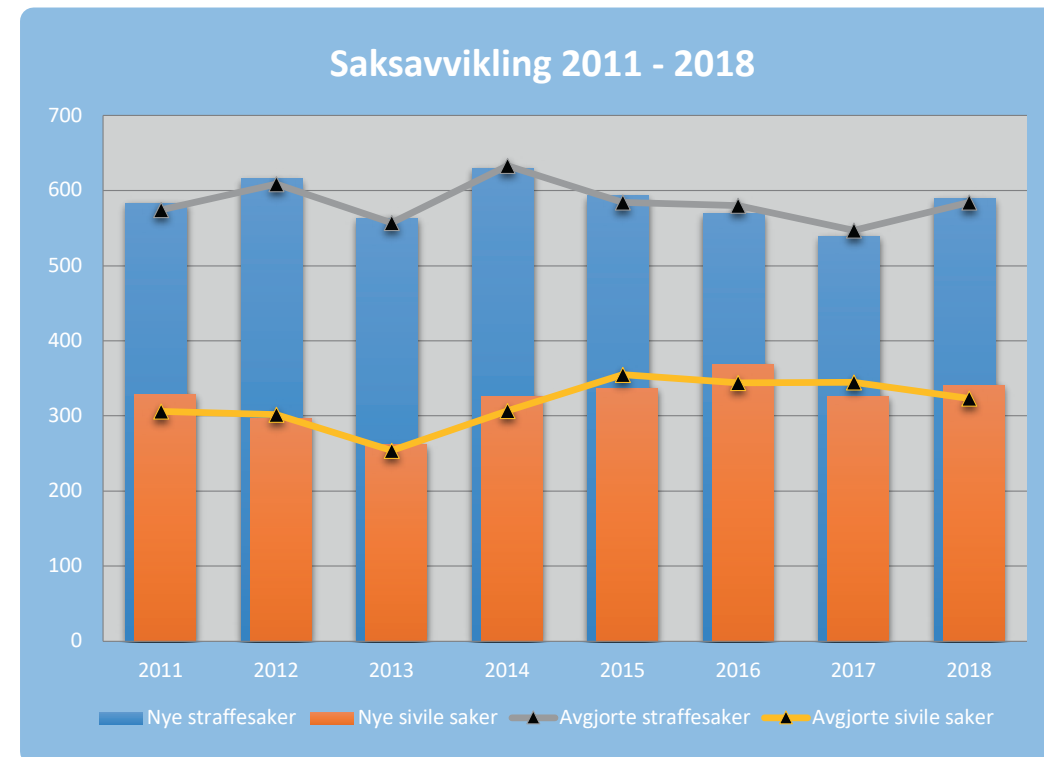
Saksavviklingen

Eidsivating lagmannsrett mottok totalt 930 nye saker i 2018 og avgjorde 903 saker.

Av de saker lagmannsretten behandler, går det et hovedskille mellom straffesaker og sivile saker. Et annet skille går mellom anke over dom (i det vesentlige materielle realitetsavgjørelser) og anke over kjennelse/beslutning (i det vesentlige prosessuelle avgjørelser, dvs. avgjørelser som har med saksbehandlingen å gjøre eller foreløpige avgjørelser av materielle spørsmål).

I tillegg til dette kommer begjæringer om overskjønn, stevninger i trygdesaker og gjenåpningsbegjæringer.

Statistikken over antall innkomne og avgjorte saker de siste årene, fordelt på straffesaker og sivile saker, ser slik ut:

Noen straffesaker blir avgjort i løpet av et par timer, mens andre saker blir avgjort etter muntlige forhandlinger som kan gå over flere uker eller måneder. I statistikken er likevel én sak én sak, uavhengig av både antall dager i retten, antall tiltalte, antall vitner og hvor lang tid det tar å skrive avgjørelsen.

Saksbehandlingstid

En annen måte å vurdere lagmannsrettens arbeid på, er å se på saksbehandlingstiden, fra en sak kommer inn til retten til det foreligger en avgjørelse, som regel i form av en dom eller en kjennelse. Stortinget har for mange år siden satt som mål at lagmannsrettene bør klare å ferdigbehandle en anke over en sivil dom på 6 måneder, mens en anke over kjennelse/beslutning bør kunne behandles innenfor 30 dager.

For straffesaker er målet at anke over dom skal være ferdigbehandlet i løpet av 3 måneder, enten det er tale om en sak som skal gå for en lagrette/jury, for en meddomsrett eller kun for tre juridiske dommere (fagdommere).

Tabellen under viser Eidsivating lagmannsretts gjennomsnittlige saksbehandlingstid – i dager – for ulike kategorier av saker de siste 6 årene, samt Stortingets målsettinger:

Tabell 3	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Mål
Straffesaker							
Lagrette	153	191	143	214	194	253	90
Meddomsrett begrenset anke	105	140	131	124	167	147	90
Meddomsrett bevisanke	197	204	194	208	233	214*	90
Fagdommersaker	104	129	94	107	146	118	90
Anke over kjennelse /beslutt.	6	7	9	8	6	8	
Sivile saker							
Anke over sivil dom	143	166	165	149	165	168	180
Anke over kjennelse /beslutt.	50	53	37	40	47	49	30

*Gjennomsnitt av saker etter ny og gammel ordning

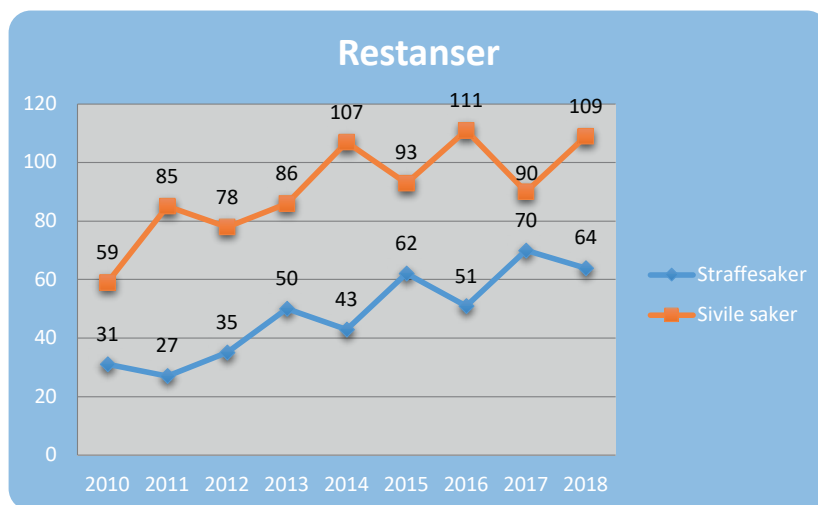
Statistikken har de siste årene hatt en negativ utvikling. En årsak til at saksbehandlingstiden i 2018 er dårligere enn tidligere er blant annet at vi pga. innsparingskrav måtte holde en lagdommerstilling ledig i perioden januar - september.

Det er ikke satt opp noe måltall vedrørende saksbehandlingstid for anker over kjennelser og beslutninger i straffesaker. Om lag to-tredeler av disse sakene gjelder varetektsfengslinger, der enten siktede har anket fordi tingretten har besluttet fengsling eller politiet har anket fordi tingretten ikke fant at vilkårene for fengsling forelå. Fengslingssakene skal behandles umiddelbart, og det normale er at en sak som kommer inn om morgenen blir avgjort i lagmannsretten samme dag.

Anker over kjennelser/beslutninger i straffesaker omfatter ellers bl.a. midlertidige førerkort-beslag, besøksforbud og tvister om oppnevning av forsvarere og bistandsadvokater.

Restanser

Endringene i lagmannsrettens restanser framgår av følgende tabell (restanse ved årets utløp):

Litt om behandlingen av straffesaker i lagmannsretten

I utgangspunktet kan alle de avgjørelsene tingretten treffer i straffesaker, ankes til lagmannsretten. Lagmannsretten skiller mellom anker over tingrettens dommer i straffesaker og over tingrettens beslutninger og kjennelser i straffesakene.

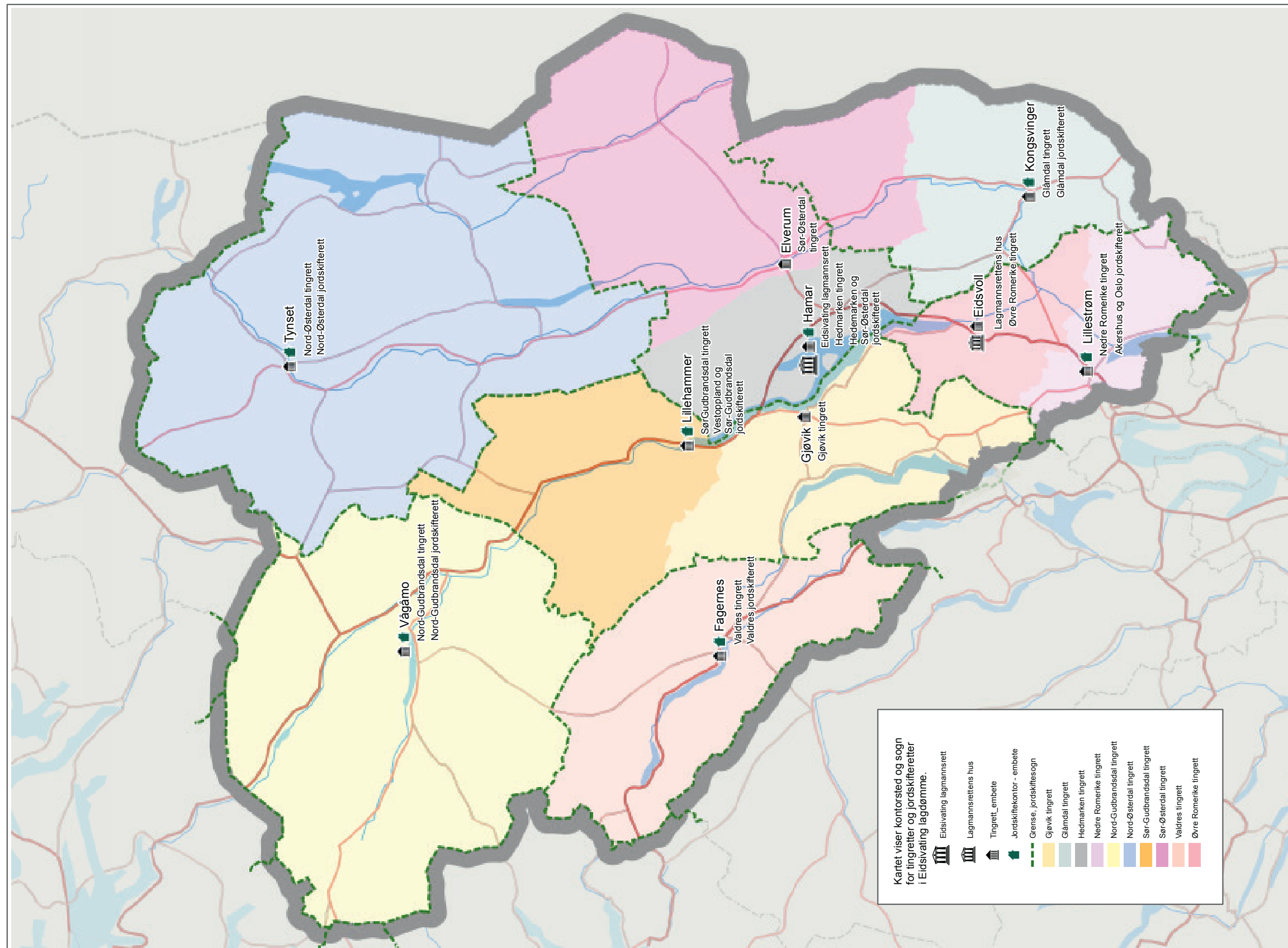
Anker over tingrettens dommer må først gjennom en såkalt *ankesiling*, dvs. at tre lagdommere (ankeutvalget) etter nærmere bestemmelser avgjør om anken skal henvises til ankebehandling eller ikke.

Hvis domfelte anker, og saken gjelder en forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år, har tiltalte som hovedregel krav på å få saken opp for lagmannsretten uansett hva ankegrunnen er. I praksis gjelder dette de aller groveste voldsforbrytelsene, drapssakene, de grove sedelighetssakene (typisk voldtekt) og grove narkotikasaker.

I saker hvor påtalemyndigheten ikke har påstått, og tingretten heller ikke har idømt annen reaksjon enn bot, inndragning eller tap av retten til å føre motorvogn, må ankeutvalget uttrykkelig samtykke i at saken behandles for lagmannsretten. For å gi slikt samtykke, må det foreligge særlige grunner.

For alle andre saker gjelder den regel at saken ikke blir henvist til ankeforhandling, dvs. realitetsbehandlet av lagmannsretten, dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem. Den vurderingen foretar ankeutvalget på grunnlag av tingrettens dom og det som er anført i anken og tilsvaret til denne. I tillegg kan ankeutvalget forholde seg til saksdokumentene.

I 2018 ble 35,8 % av straffesakene som ble anket til Eidsivating lagmannsrett, henvist til ankeforhandling. Lagmannsretten avsa 122 dommer i straffesaker i 2018.

Avvikling av juryordningen

Frem til 1. januar 2018 ble anker over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet i saker med strafferamme over seks års fengsel, behandlet med lagrette (jury).

Lagretten besto av 10 lekfolk som alene skulle avgjøre skyldspørsmålet ved å svare ja eller nei på skyldspørsmålet. Lagrettens rådslagning foregikk for lukkede dører, og lagretten skulle ikke begrunne sin avgjørelse.

For å kjenne tiltalte skyldig, måtte minst 7 lagrettemedlemmer svare ja. Dersom lagretten svarte nei på skyldspørsmålet, kunne lagrettens kjennelse bli satt til side, dersom de tre fagdommerne fant at tiltalte utvilsomt var skyldig. Dersom lagretten svarte ja på skyldspørsmålet, kunne kjennelsen settes til side dersom fagdommerne mente at det var tvil om tiltaltes skyld. Ved tilsidesettelse av lagrettens kjennelse skulle saken behandles på nytt som meddomsrett med tre fagdommere og fire lekdommere, som sammen skulle avgjøre skyldspørsmålet og straffutmålingen. Meddomsrett med tre fagdommere og fire lekdommere, var også den ordinære behandlingsmåten i straffesaker med strafferamme opptil seks års fengsel, hvor det var anket over skyldspørsmålet.

Hvis anken var inngitt før 1. januar 2018, skulle etter overgangsreglene også saker hvor ankeforhandlingen startet etter 1. januar 2018 behandles etter den gamle ordningen. Fra og med 1. januar 2019 skal alle anker over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet behandles som meddomsrett med to fagdommere og fem lekdommere, uavhengig av strafferammen og uavhengig av når anken ble inngitt. Den samlede rett skal sammen ta stilling til skyldspørsmålet og straffutmålingen og begrunne sitt syn gjennom dommen. For å kunne dømme tiltalte må minst fem av dommerne svare ja på skyldspørsmålet, hvorav minst én av fagdommerne. Dette omtales også som den dobbelte rettsikkerhetsgaranti.

Etter den nye ordningen skal også anke over straffutmålingen i saker med strafferamme over seks år behandles av meddomsrett med to fagdommere og fem lekdommere. I andre saker, blant annet straffutmålingsanker i saker med strafferamme inntil seks år og ved anke over lovanvendelsen, skal retten som tidligere utelukkende bestå av tre fagdommere.

Den første straffesaken som ble behandlet etter den nye ordningen med to fagdommere og fem lekdommere, ble avholdt i Hamar tinghus 3. mai 2018. Saken gjaldt anke over straffutmålingen i en sak om seksuallovbrudd, med strafferamme over seks års fengsel.

Foto: Fagdommere og lekdommere i den aller første '2-5 saken' i Eidsivating lagmannsrett

På grunn av overgangsordningen var 2018 et år hvor lagmannsretten behandlet saker både etter ny og gammel ordning. Straffesakene ble i dette året behandlet enten med lagrette, som meddomsrett med to fagdommere og fem lekdommere, som meddomsrett med tre fagdommere og fire lekdommere, eller som fagdommersak utelukkende bestående av tre fagdommere.

I 2018 behandlet Eidsivating lagmannsrett 20 lagrettesaker. Fagdommerne la lagrettens kjennelse til grunn i samtlige saker. Tabellen nedenfor viser antall lagrettesaker og tilsidesettelser i perioden 2013-2017.

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Antall saker	22	25	16	28	23	20
Tilsidesettelser	0	3	1	1	1	0
Kjent skyldig av lagretten		1	0	1	1	
Frifunnet av lagretten		2	1	0	0	

Den siste lagrettesaken i Eidsivating lagmannsrett ble behandlet i Hamar tinghus 15. og 16. november 2018. Saken gjaldt tiltale for to tilfeller av grov kroppsskade, ved uten foranledning å ha slått to personer i ansiktet med knyttet neve. Lagretten svarte ja på spørsmålet om tiltalte skulle dømmes for de to tilfellene av kroppsskade, men nei på spørsmålet om kroppsskadene var grove. Tiltalte ble også dømt for en grov kroppskrenkelse. Fagdommerne besluttet å legge lagrettens kjennelse til grunn, og straffen ble satt til ubetinget fengsel i syv måneder. I formildende retning ble det lagt vekt på at tiltalte hadde tilstått, samt lang saksbehandlingstid.

Noen straffesaker fra året 2018

Seksuallovbrudd

Eidsivating lagmannsrett behandler en rekke saker om seksuallovbrudd. Dette omfatter et bredt spekter av saker fra voldtekt og incest til tilfeller av seksuelt krenkende adferd. Seksuallovbrudd omfatter ikke bare fysiske overgrep, men også såkalte nettovergrep, hvor overgriper og offer ikke befinner seg på samme sted. Det har vært en økning av saker om nettovergrep de siste årene.

Et eksempel på en sak som omfattet både fysiske overgrep og nettovergrep, er en sak som ble behandlet med lagrette i januar 2018.

En 20 år gammel mann ble dømt til 10 års fengsel for seksuelle overgrep mot 39 jenter under 16 år over en periode på 4 år. Saken gjaldt til sammen 79 straffbare forhold, hvorav fysiske overgrep mot 7 av jentene. De fysiske overgrepene omfattet blant annet voldtektsforsøk, samleie med barn under 14 år og samleie og seksuell omgang med barn mellom 14-16 år. De øvrige overgrepene var nettovergrep hvor tiltalte over internett tvang jentene til å føre fingre og gjenstander inn i skjeden, eller tvang dem til å sende nakenbilder av seg selv. Tvangen bestod av at tiltalte ved å først sende nakenbilder av seg selv, forledet jentene til å sende nakenbilder av seg, som tiltalte deretter truet med å spre. Domfellelsen gjaldt også besittelse av ca. 26 000 bilder og til sammen 1 400 timer med film som viste barn fremstilt på en seksualisert måte. Tiltalte ble dømt til å betale oppreisningserstatning til 23 av jentene på mellom 40 000 og 150 000 kroner til hver av dem. Ved straffutmålingen ble det i formildende retning lagt vekt på at tiltalte var under 18 år da flere av handlingene ble begått.

Voldslovbrudd

En annen stor gruppe av saker er voldslovbrudd. Dette omfatter blant annet saker om drap og drapsforsøk, mishandling i familieforhold, saker om kroppsskade og kroppskrenkelser.

I mars 2018 behandlet lagmannsretten en sak om forsøk på overlagt drap. Tiltalte planla å drepe sin kjæreste fordi hun ville forlate ham. Tiltalte kjøpte en filetkniv med et 20 cm langt knivblad, og oppsøkte fornærmede da hun var på vei for å ta bussen til skolen. Fornærmede hoppet ut av vinduet med tiltalte etter seg. Tiltalte stakk henne i magen slik at hun ble påført et 5,5 cm dypt stikk i buken i retning hjertet, samt flere knivstikk i ansiktet og på hendene. Fornærmede fikk beskyttet seg med hendene, hun skrek og fikk vridd seg unna, og tiltalte forlot da stedet. Lagretten svarte ja på spørsmålet om tiltalte var skyldig i forsøk på overlagt drap og straffen ble satt til ubetinget fengsel i 9 år. Tiltalte ble også dømt til å betale oppreisningserstatning til fornærmede med 300 000 kroner.

En annen sak om voldslovbrudd gjaldt en sak hvor to personer ble dømt for å ha forsøkt å påføre en profesjonell fotballspiller betydelig skade, ved å slå ham med en hammer, slik at han ble påført et gjennomtrengende brudd i skallen. Angrepet var planlagt, og det var bare en tilfeldighet at fornærmede ikke ble livstruende skadet. Straffen ble satt til fengsel i 3 år og 6 måneder. Fornærmede ble tilkjent oppreisningserstatning med 90 000 kroner.

Grovt skattesvik

Høsten 2018 behandlet Eidsivating lagmannsrett en omfattende sak om skatte- og avgiftsunndragelse. En 42 år gammel kvinne som drev virksomhet som regnskapsfører, ble funnet skyldig i medvirkning til grovt skattesvik. Over en periode på minst fem år hadde hun selv, eller andre på hennes instruks, gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger av skattemessig relevans i minst 2 900 selvangivelser. Lagmannsretten fant det bevist at dette ble gjort bevisst og vel vitnede om at det kunne medføre skattemessige fordeler for den enkelte skattyter, og minst 50 millioner kroner i unndratt skatt. Lagmannsretten fant at skattesviket var grovt og fastsatte straffen til ubetinget fengsel i 6 år. Tiltalte ble også fradømt retten til å drive næringsvirksomhet for alltid.

Avliving av skjære

En mann hadde fått et forelegg for å ha avlivet en skjære ved bruk av rottefelle. Han vedtok ikke forelegget, og saken ble oversendt retten for pådømmelse. Han ble domfelt i tingretten og anket saken videre til lagmannsretten.

Tiltalte hadde en hage med blant annet 600 jordbærplanter og var plaget av en flokk på 20-30 skjærer som skadet eller spiste jordbærene hans. Han hadde forsøkt å skremme bort skjærene uten å lykkes. Tiltalte hadde fra tidligere god erfaring med å henge opp en død skjære for å skremme vekk andre skjærer. Han bestemte seg derfor for å ta livet av en skjære og henge denne opp som «fugleskremsel». Tiltalte bestemte seg for å benytte en rottefelle som avlivingsmetode. Han tok bort to jordbærplanter og satte rottefella i åpningen med et jordbær som åte. Tiltalte tilrettela forholdene rundt fella slik at skjæra etter hans vurdering ville komme gående i en bestemt retning, og bli truffet av rottefellas slagarm over nakken. Skjæra gikk i fella tilnærmet som planlagt og døde.

Lagmannsretten fant tiltalte skyldig i overtredelse av viltloven § 24, som regulerer hvilke fangstredskaper som er tillatt å bruke ved avliving av de enkelte viltarter. Han ble også dømt for overtredelse av naturmangfoldloven § 15 første ledd jf. § 75 første ledd, fordi den ulovlige avlivingen skjedde utenfor jakttiden. Straffen ble satt til 10 000 kroner i bot.

Anke over kjennelse/beslutning

I 2018 fikk lagmannsretten inn 272 anker over kjennelser og beslutninger. De aller fleste av disse gjaldt anke i saker om varetektsfengsling, men det var også mange saker som gjaldt førerkortbeslag og saker om besøksforbud.

I lagmannsretten blir alle disse sakene avgjort etter skriftlig behandling. Det ble i 2018 avgjort 270 anker over kjennelser og beslutninger i straffesaker, en økning fra 218 avgjorte saker i 2017.

Litt om behandlingen av sivile saker i lagmannsretten

I 2018 kom det inn til lagmannsretten til sammen 185 anker over dommer fra tingrettene eller jordskifterettene i sivile saker. Det er en ikke ubetydelig økning fra året før da det kom inn til sammen 155 anker over dommer, men like mange saker som kom inn i 2016.

I 2018 avsluttet vi behandlingen av 165 slike sivile saker. I 55 saker ble det avsagt dom. I nesten alle sakene hvor det ble avsagt dom, ble det foretatt en ny realitetsvurdering av det anken gjaldt. Av de 55 sivile ankesakene som ble avgjort ved dom, førte 24 saker frem helt eller delvis.

Av de ankesakene som ikke ble behandlet på ny i lagmannsretten, utgjorde barnevernssakene den største gruppen. I slike saker er hovedregelen at de ikke skal undergis noen ny behandling i lagmannsretten. Disse sakene har allerede vært gjennom to instanser før de kommer til lagmannsretten: Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker og tingretten. For at slike saker også skal undergis en behandling i lagmannsretten, må det gis samtykke til det. I 2018 kom det inn 44 slike saker, og det ble gitt samtykke til behandling av 4 slike saker, dvs. om lag 10%.

I saker som gjelder en formuesverdi på under 125 000 kroner, må lagmannsretten samtykke til ankebehandling. I 2018 kom det inn 21 slike saker, men det ble bare gitt samtykke til ankebehandling av én slik sak.

En stor del av ankene i sivile saker for lagmannsretten blir ellers avsluttet fordi partene inngår utenrettslig forlik under saksforberedelsen (20 saker i 2018), etter særskilt rettsmekling (1 sak i 2018), eller alternativt under ankeforhandlingen (6 saker i 2018).

Lagmannsretten har også en snever adgang til å nekte en anke fremmet dersom de tre dommerne i ankeutvalget finner det klart at anken ikke vil føre fram. I 2018 ble 15 saker helt eller delvis nektet fremmet. Det er det høyeste antallet slike nektelser lagmannsretten har hatt siden lagmannsretten fikk kompetanse til å nekte anker fremmet da ny tvistelov trådte i kraft 1. januar 2008.

Tallene ovenfor vedrørende forlikte saker kan tyde på at enkelte anker blir inngitt for å komme i en forhandlingsposisjon, og at det kan virke. Tallene viser videre at mange parter oppnår enighet uten bistand fra lagmannsretten i perioden fram til ankeforhandling, jf. de 20 utenrettslige forlikene som ble inngått. Ofte ser lagmannsretten at enigheten oppnås tett oppunder berammet ankeforhandling – kanskje fordi risikoen knyttet til fullt tap blir klarere og klarere for partene jo nærmere forhandlingene kommer. Da kan et magert forlik likevel være å foretrekke.

Hva slags sivile ankesaker behandler lagmannsretten?

Lagmannsretten avsa dom i 55 saker i 2018. Oversikten nedenfor viser, etter en grovsortering, hva slags saksområder dette refererer seg til:

Emne/saksområde i anken	Antall
Barnelov	11
Entreprenør og håndverkertjenester	7
Arbeidsrett	3
Fast eiendom (grenser, bruksrett)	7
Forsikring, erstatning, tingsskade	2
Arv, skifte, oppgjør mellom samboere	3
Avtalerett, avtaletolkning	5
Personskade	2
Mangler ved kjøp av bolig (avhendingsloven)	2
Pengekrav	3
Skatt, avgift	0
Psykisk helsevern, vergemål o.l	1
Barnevern	5
Annen kjøpsrett	1
Førsteinstanssaker - trygderettssaker	2
Annet	1

Selv om de sivile ankesakene i hovedsak er konsentrert om visse sentrale rettsområder, er spennvidden stor når det gjelder de juridiske og faktiske spørsmål den enkelte sak reiser.

Noen sivile saker fra året 2018

Erstatning i kontraktsforhold (sak 17-123826ASD-ELAG)

Saken gjaldt krav om erstatning for kontraktsbrudd. En kiropraktor solgte sin praksis til en yngre kollega som hadde drevet praksis sammen med selgeren i noen år på deltid. I hht. avtalen om overdragelse av virksomheten, kunne selgeren ikke starte ny kiropraktorvirksomhet i kommunen uten at kollegaen fikk tilbud «om å bli 50 % likeverdig medeier/deltaker».

Selgeren fortsatte å arbeide deltid som kiropraktor i den virksomheten hun hadde solgt. Kjøperens autorisasjon som kiropraktor ble senere tilbakekalt pga. underslag i annen kiropraktorvirksomhet. Etter tilbakekallet av autorisasjonen sa selgeren opp samarbeidet, og startet samtidig opp ny kiropraktorklinikk like i nærheten.

Kjøperen ble ikke tilbudt medeierskap eller deltakelse i den nye klinikken, og gikk til sak med påstand om kontraktsbrudd og krav på erstatning. I tingretten vant kjøperen frem og ble tilkjent en drøy million kroner i erstatning og sakskostnader, men i lagmannsretten tapte han. Lagmannsretten la vesentlig vekt på at det i hht. avtalen var en forutsetning for retten til å bli

medeier/deltaker i selgerens nye virksomhet, at kjøperen var autorisert kiropraktor. Siden han ikke var det, hadde han heller ikke krav på å bli medeier i den nye virksomheten.

Krav på erstatnings om følge av pasientskade (sak 16-104775ASD-ELAG).

Saken gjaldt spørsmål om erstatningsansvar etter pasientskade, dvs. om det forelå «svikt ved ytelsen av helsehjelp». En eldre mann som hadde hatt flere tilfeller av hjerteinfarkt, diabetes og hadde vært plaget av ulike ryggglidelser, ble i 2012 operert for ryggglidelsene for andre gang. Kort tid etter operasjonen ble imidlertid pasienten mye dårligere, og det viste seg at han hadde fått en dyp sårinfeksjon i forbindelse med operasjonen.

Pasienten søkte Pasientskadenemnda om erstatning, men fikk avslag. Han gikk deretter til søksmål, men vant ikke frem i tingretten.

For tingretten var det sentrale spørsmål om infeksjonen var en såkalt «sykehusinfeksjon» eller om den hovedsakelig skyldtes pasientens helsetilstand. For lagmannsretten var det avgjørende temaet om det forelå svikt ved behandlingen ved at pasienten ikke hadde fått antibiotika før operasjonen som det i hht. fast praksis og nasjonale retningslinjer skulle gis ved slike operasjoner. Dette spørsmålet var uklart. Pasienten kunne ikke huske at han hadde fått antibiotika, men sykehuset mente det i samsvar med fast praksis var gitt antibiotika.

Pasientens journal ga ikke svar på spørsmålet, og lagmannsretten kom til at den bevistvil som forelå, måtte løses i disfavør av sykehuset. Lagmannsretten konkluderte derfor med at det forelå svikt ved helsehjelpen og tilkjente pasienten erstatning fra Norsk Pasientskadeerstatning.

Krav om prisavslag ved kjøp av fast eiendom – avhendingsloven (sak 17-091549ASD-ELAG):

Kjøpere av boligeiendom krevde prisavslag fordi det viste seg at de ikke kunne utvikle og utnytte eiendommen slik de ønsket, uten først å rense opp og sørge for forsvarlig deponi av forurenset masse som lå i grunnen. Lagmannsretten la til grunn at utfyllinga av tomte med bl.a. industriavfall, var gjort slik det var vanlig på 1960-tallet. Kjøperne var klar over at det var skjedd en utfylling av tomten, selv om de ikke var klar hva slags masse utfyllingen bestod av. Det var heller ikke selgerne. Lagmannsretten kom, som tingretten, til at eiendommen ikke var i «vesentlig ringare stand» enn kjøperne hadde grunn til å regne med, og at kjøperne da ikke hadde krav på prisavslag.

Sak om fast bosted, samvær og forbud mot utenlandsreise (sak 17-091549ASD-ELAG):

Mor som var spansk statsborger, og far som var norsk, ble kjent med hverandre gjennom internett, mens mor var bosatt i Portugal. Partene flyttet etter noe tid sammen og bosatte seg på Romerike. Et drøyt år senere fikk de en sønn sammen.

Partene brøt samlivet på sensommeren 2016, og mor flyttet på et krisesenter. Det oppstod tvist om hvor sønnen skulle bo, om samværet med den andre forelderen og om mor kunne reise med sønnen til utlandet.

Tingretten kom til at sønnen skulle bo fast hos mor og ha et nærmere regulert samvær med far, men mente det ikke var grunnlag for å fastsette noe utreiseforbud. Lagmannsretten kom til samme resultat mht. til hvor barnet skulle bo og omfanget av fars samvær, med fastsatte et utreiseforbud for sønnen i tre år siden det forelå objektive holdepunkter for at det var nødvendig.

Arbeidsrettssak – avskjed og oppsigelse (sak 18-031176ASD-ELAG):

Saken gjaldt spørsmålet om gyldigheten av et avskjedigelse. En flymekaniker som hadde vært ansatt i samme selskap i 26 år, og som også i en årrekke hadde vært tillitsvalgt, ble avskjediget pga. dårlig oppførsel mot tre kollegaer og illojal opptreden overfor arbeidsgiver. Det hadde i lang tid vært store problemer med arbeidsmiljøet, og det hadde etablert seg to fraksjoner av ansatte; én som mente nye medarbeidere utfordret arbeidsmiljøet på en negativ måte, og en annen fraksjon som mente de eldre arbeidstakerne korrigerer sine yngre kollegaer på en uheldig og konflikteskalerende måte.

Lagmannsretten kom til at den ansatte hadde opptrådt kritikkverdig mot kollegaer, men var delt i hvilken virkning dette måtte få. Flertallet på 3 dommere mente det ikke var grunnlag for avskjed, men at det var grunnlag for oppsigelse bl.a. fordi han hadde opptrådt trakasserende og nedlatende overfor kollegaer. Mindretallet på 2 dommere mente bl.a. at flere av de episoder som hadde vært, ikke hadde karakter av trakassering, men mer som «sosialisering» av nye medarbeidere og mente derfor oppførselen ikke var så kritikkverdig at den ga grunnlag for oppsigelse. En av dommerne som utgjorde mindretallet mente imidlertid at arbeidsforholdet likevel måtte opphøre, fordi det ville være åpenbart urimelig at vedkommende fikk komme tilbake til arbeidsplassen.

Opphavsrett, tvist om rettigheter til Il Tempo Gigante, fortsettelse av tidligere tvist (sak 17-187139ASD):

I 2016 behandlet lagmannsretten en sak om opphavsretten til racerbilen Il Tempo Gigante. Hunderfossen Familiepark, som har etablert en berg- og dalbaneattraksjon kalt Il Tempo Extra Gigante, ble saksøkt av Caprino Filmcenter AS fordi filmsenteret mente at attraksjonen krenket deres opphavsrett. Lagmannsretten kom, i motsetning til tingretten, under dissens, til at familieparkens berg- og dalbane krenket filmsenterets opphavsrett (se årsmeldingen for 2016). Men saken ble anket til Høyesterett, og Høyesterett kom til at opphavsretten ikke var krenket og opphevet lagmannsrettens dom.

Caprino Filmcenter AS hadde imidlertid i sitt opprinnelige søksmål subsidiært anført at deres rettigheter etter markedsføringsloven og/eller etter den lojalitetsplikt som gjelder i kontraktsforhold, også var krenket av familieparken. Høyesterett behandlet ikke denne siden

av saken, og lagmannsretten måtte derfor behandle dette spørsmålet siden familieparken var frifunnet på det prinsipale grunnlaget.

Lagmannsretten kom imidlertid til at familieparken heller ikke på dette grunnlaget hadde krenket filmselskapets rettigheter. Retten kom til at en lisensgiver/originalopphavsmann ikke mister retten til å råde over sitt originalverk, men at lisensgiver/originalopphavsmann må respektere første lisenstakers/bearbeiders opphavsrett til egen bearbeidelse.

Men siste ordet i denne omfattende saken er fremdeles ikke sagt, siden også denne siste dommen fra lagmannsretten er anket til Høyesterett.

Anker til Høyesterett

Lagmannsrettens sentrale oppgave er å kontrollere tingrettene – når parter ber om det gjennom anker – og rette opp eventuelle feil. Men også lagmannsretten blir overprøvd og kontrollert av Høyesterett.

I 2018 ble totalt 174 av våre avgjørelser anket til Høyesterett. 4 av avgjørelsene ble endret og 14 opphevet. I de øvrige sakene ble lagmannsrettens avgjørelser stående. Det vil si at det «skjedde» noe med drøye 10 % av de sakene som ble anket.

Hamardomen på Domkirkeodden i Hamar.

Foto: Torolv Groseth

